

FTA Fact Book เขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน

1. บทนำ

1.1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจจีน

จีนได้นำนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจและเปิดประเทศมาใช้ตั้งแต่ปี 2522 ส่งผลให้เศรษฐกิจจีนเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะเวลาภายในสองทศวรรษ และจากสถิติในปี 2547 เศรษฐกิจจีนได้ขยายตัวจนมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 6 ของโลก และมีเงินทุนสำรองเงินตราต่างประเทศเป็นอันดับ 2 ของโลก ปัจจัยผลักดันสำคัญที่ทำให้จีนเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องได้ คือ พลังทางเศรษฐกิจของตลาดภายในขนาดใหญ่ของจีนที่มีประชากรมากเป็นอันดับ 1 ของโลก และเศรษฐกิจของจีนมีการพึ่งพาปัจจัยภายในประเทศเป็นอัตราส่วนสูงถึงร้อยละ 70 ของ GDP

สำหรับภาพโดยรวมของสถานะด้านการค้าระหว่างประเทศ ภายในสองทศวรรษสถานะของจีนได้เลื่อนจากประเทศที่มีปริมาณการค้าจากอันดับ 32 ในปีพ.ศ. 2522 เลื่อนสูงขึ้นไปเป็นอันดับ 5 ของโลก หลังจากที่จีนได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ตั้งแต่ปลายปีพ.ศ. 2544 และด้านการส่งออกของจีนได้ก้าวขึ้นเป็นผู้นำการส่งออกที่สำคัญเป็นอันดับ 4 ของโลก โดยเฉพาะสัดส่วนของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของจีนเพิ่มขึ้นถึงกว่าร้อยละ 89 ของสินค้าส่งออกทั้งหมด จีนกลายเป็นประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ของโลกที่มีสินค้าที่สำคัญหลายรายการ ประกอบกับในขณะนี้ ประเทศต่างๆ ได้ให้ความสนใจที่จะร่วมประกอบธุรกิจกับจีนโดยเฉพาะ หลังจากจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO และในปีพ.ศ. 2545 นักลงทุนต่างชาติได้ย้ายฐานการผลิตเข้ามาในจีนเพิ่มมากขึ้น จนทำให้จีนกลายเป็นประเทศที่มีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศไหลเข้ามากที่สุดในโลก

ภาพลักษณ์ของจีนในตลาดโลกจึงเริ่มแปรเปลี่ยนจากการเป็น "ผู้บริโภคนำเข้ารายใหญ่ของโลก" มาเป็นแหล่งผลิตสินค้าส่งออกไปขายทั่วโลก จนทำให้เกิดคำกล่าวที่ว่า จีนได้กลายเป็น "โรงงานโลก" (World Factory)

ตารางสรุป ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจจีน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ	1,436,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (อันดับ 6 ของโลก)
ขนาดพื้นที่	9,596,960 ตารางกิโลเมตร (อันดับ 3 ของโลก)
ประชากรประมาณ	1.3 พันล้านคน (อันดับ 1 ของโลก)
รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปี	- ประชากรในเขตชนบท เท่ากับ 2,110 หยวน - ประชากรในเขตตัวเมือง เท่ากับ 7,072 หยวน
เงินสกุล Renminbi (RMB.) หรือ หยวน	อัตราแลกเปลี่ยน 8.28 หยวน = 1 เหรียญสหรัฐ

ตลาดหลักทรัพย์ มี 2 แห่ง คือ 1. Shanghai Stock Exchange และ 2. Shenzhen Stock Exchange
ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 4 แห่ง คือ 1. Bank of China 2. Industrial and Commercial Bank

3. China Construction Bank และ 4. Agriculture Bank of China

ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม แบ่งเป็น อัตราร้อยละ 13 สำหรับ สินค้าสดและสินค้าเกษตร และ

อัตราร้อยละ 17 สำหรับสินค้าแปรรูปและอุตสาหกรรม

เส้นทางขนส่งสินค้า :

ท่าเรือสำคัญ ได้แก่ 1. ท่าเรือในมณฑลเซี่ยงไฮ้ 2. ท่าเรือต้าเหลียน (มณฑลเหลียวหนิง) 3. ท่าเรือ

เหลียนหยุนกั่ง (มณฑลซานตง) 3. ท่าเรือหวงผู่ (มณฑลกวางตุ้ง) 4. ท่าเรือจ้านเจียง

(มณฑลกวางตุ้ง) 5. ท่าเรือในมณฑลเทียนจิน 6. ท่าเรือเวินโจว (มณฑลเจ้อเจียง)

7. ท่าเรือหนิงโป (มณฑลเจ้อเจียง) เป็นต้น

ท่าอากาศยานสำคัญ ได้แก่ 1. สนามบินกรุงปักกิ่ง 2. สนามบินผู้ตง นครเซี่ยงไฮ้ 3. สนามบิน

ไป่หยุน นครกวางโจว 4. สนามบินเทียนจิน มณฑลเทียนจิน 5. สนามบินเป่าอัน เมือง

เซินเจิ้น เป็นต้น

มาตราชั่งตวงวัด 1 จิน (Jin) = 0.5 กิโลกรัม, 1 หมู่ (Mu) = 0.0067 เฮกตาร์, 1 ไร่ = 2.4 หมู่

1.2 ข้อมูลการค้าระหว่างเงินกับประเทศต่างๆ

จีนได้เปรียบดุลการค้ากับทั่วโลก จากข้อมูลปี 2547 จีนได้ดุลการค้าสหรัฐฯ มากเป็นอันดับหนึ่งด้วยมูลค่า 7,374.617 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 66.67 จากฮ่องกงเป็นอันดับสอง มูลค่า 6,086.309 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 33.94 ส่วนคู่ค้าอื่นๆ รองลงมาตามลำดับได้แก่ สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และอาเซียน

จีนเป็นประเทศผู้ส่งออกอันดับ 4 ของโลก มีสินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรกล เสื้อผ้าและสิ่งทอ รองเท้า ของเด็กเล่น อุปกรณ์กีฬา เชื้อเพลิงธรรมชาติ เคมีภัณฑ์

ด้านการนำเข้า **จีนเป็นประเทศผู้นำเข้าสำคัญอันดับ 2 ของโลก** ในปี 2547 มูลค่าการนำเข้ามีสัดส่วนประมาณร้อยละ 15.56 ของการนำเข้าในตลาดโลก โดยมีสินค้าหลักนำเข้า ได้แก่ เครื่องจักรกล เม็ดพลาสติก เคมีภัณฑ์ เหล็กและเหล็กกล้า เชื้อเพลิงธรรมชาติ ส่วนแหล่งนำเข้าสำคัญของจีน ได้แก่ ญี่ปุ่น (สัดส่วน ร้อยละ 15.58) เกาหลีใต้ (สัดส่วนร้อยละ 11.74) ไต้หวัน (สัดส่วนร้อยละ 11.46)

จากข้อมูลของฝ่ายจีน ไทยเป็นตลาดส่งออกอันดับที่ 18 ของจีนโดยมีสัดส่วนร้อยละ 0.9 และเป็นแหล่งนำเข้าอันดับที่ 12 ของจีนโดยมีสัดส่วนร้อยละ 0.9 และ 2.12 ตามลำดับ

1.3 สถานการณ์การค้าไทย-จีน¹

จากข้อมูลของไทย การค้าระหว่างประเทศไทยและจีนปี 2547 มีมูลค่า 15,266.33 ล้านเหรียญสหรัฐฯ แบ่งเป็นการส่งออก 7,119.28 ล้านเหรียญสหรัฐฯ การนำเข้า 8,147.05 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ไทยเสียเปรียบดุลการค้ากับจีนเป็นมูลค่า 1,027.76 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

จีนเป็นตลาดส่งออกสำคัญอันดับที่ 3 ของไทยโดยมีสัดส่วนร้อยละ 7.29 ของมูลค่าการส่งออก ในปี 2547 มีมูลค่า 7,119.28 ล้านเหรียญสหรัฐ.เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.14

ส่วนด้านการนำเข้า จีนได้ก้าวขึ้นเป็นแหล่งนำเข้าลำดับที่ 2 ของไทย ในปี 2547 มีมูลค่า 8,147.05 ล้านเหรียญสหรัฐ. ขยายตัวร้อยละ 35.73 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.1 ของการนำเข้ารวมของไทย สำหรับโครงสร้างสินค้านำเข้าจากจีน แบ่งเป็นสินค้าทุนร้อยละ 53.96 รองลงมาเป็นสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปร้อยละ 31.80 สินค้าบริโภคร้อยละ 12.63 สินค้าเชื้อเพลิง สินค้ายานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่งและสินค้าอื่นๆ รวมกันอีกร้อยละ 1.61

สินค้าส่งออกไปจีน 10 อันดับแรก ได้แก่ 1) เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ 2) ยางพารา 3) เม็ดพลาสติก 4) เคมีภัณฑ์ 5) น้ำมันดิบ 6) ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง 7) แผงวงจรไฟฟ้า 8) ข้าว 9) ไม้ และผลิตภัณฑ์ไม้ 10) น้ำมันสำเร็จรูป ในช่วง 5 ปีหลัง (1999-2003) โครงสร้างการส่งออกของไทยไปจีนได้เปลี่ยนไปจากเดิมที่มีสัดส่วนของสินค้าเกษตรเป็นส่วนใหญ่ มาเป็นการส่งออกสินค้ากลุ่มอุตสาหกรรม/กึ่งอุตสาหกรรมในสัดส่วนสูงราวร้อยละ 63

สินค้านำเข้าจากจีน 10 อันดับแรก ได้แก่ 1) เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ 2) เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ 3) เคมีภัณฑ์ 4) เครื่องจักรใช้ในอุตสาหกรรม 5) เหล็กและเหล็กกล้า 6) ผ้าผืน 7) ผลิตภัณฑ์โลหะ 8) เครื่องใช้ไฟฟ้า 9) แผงวงจรไฟฟ้า 10) สินแร่โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ

2. ความเชื่อมโยง “ข้อตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ระหว่าง ไทย-จีน” และข้อตกลง “เอฟทีเอ อาเซียน-จีน”

2.1 ข้อตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน

เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2546 รัฐบาลไทยและจีนได้ลงนามในข้อตกลงเร่งลดภาษีศุลกากรสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีนให้เหลือร้อยละศูนย์ รายการสินค้าที่ครอบคลุมในข้อตกลงนี้ ได้แก่ สินค้าผักและผลไม้ตามพิกัดศุลกากร HS 07-08 รวมทั้งสิ้น 116 รายการ (พิกัด 6 หลัก) และมีผลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546

¹ สำหรับสถานการณ์การค้าผัก-ผลไม้ระหว่างไทย-จีน ภายใต้ข้อตกลงเอฟทีเอไทย-จีน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 ถึง ธันวาคม 2547 รวม 1 ปี 3 เดือนมีมูลค่า 499.79 ล้านเหรียญสหรัฐฯ แยกเป็นการส่งออกผักผลไม้ไปจีนมูลค่า 346.50 ล้านเหรียญสหรัฐฯ นำเข้าจากจีนมูลค่า 153.47 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ไทยได้เปรียบจีนเป็นมูลค่า 193.03 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ข้อตกลงเร่งลดภาษี(หรือที่คนไทยทั่วไปนิยมเรียกว่าเอฟทีเอไทย-จีน²) ข้างต้นเป็นการดำเนินการภายใต้แนวคิดการเปิดเสรีในบางสาขาที่มีความพร้อมก่อน (Early Harvest) ตามมาตรา 6 ของความตกลงจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน หรือที่เรียกว่า“เอฟทีเออาเซียน-จีน” (สิงคโปร์ได้เข้าร่วมในความตกลงเร่งลดภาษีด้วยและเริ่มลดภาษีระหว่างกันเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2548)

การเปิดเสรีในบางสาขาที่มีความพร้อมก่อนการเปิดเสรีสินค้าในกลุ่มพิกัด HS 01-08 (ซึ่งได้รวมรายการผักและผลไม้ พิกัด HS 07-08 ไว้ด้วย) ก่อนที่จะมีการเปิดเสรีอย่างเต็มรูปแบบต่อไปภายในปี 2553 ซึ่งการเปิดเสรีดังกล่าวได้เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547

2.2 ข้อตกลงเอฟทีเออาเซียน-จีน : ที่มาที่ไป กรอบการเจรจา

นายกรัฐมนตรีจีน นายจู่ หงจี้ เป็นผู้เสนอต่อที่ประชุมผู้นำอาเซียน (ASEAN – China Summit) เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 ณ กรุงบันดาร์ เสรีเบกาวัน เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเขตการค้าเสรีระหว่างจีน-อาเซียน และต่อมาได้ตั้งคณะกรรมการอาเซียน-จีน (ASEAN – China Trade Negotiating Committee : TNC) เพื่อเป็นเวทีเจรจาระหว่างจีนกับประเทศสมาชิก

ต่อมาเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2545 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ผู้นำอาเซียนและจีนได้มีการลงนามใน**กรอบความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน** (Framework Agreement on ASEAN-China Comprehensive Economic Cooperation) เพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินการเปิดเสรี และดำเนินการด้านความร่วมมือในด้านต่างๆ กันต่อไป ที่สำคัญคือ ได้เห็นชอบแนวคิดที่จะมีการเปิดเสรีในบางสาขาที่มีความพร้อมก่อนหรือที่เรียกว่า **แนวคิด Early Harvest** ภายใต้มาตรา 6 ของกรอบความตกลงดังกล่าว โดยครอบคลุมสินค้าในกลุ่มพิกัด HS 01-08 ได้แก่ สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ ปลาและอาหารทะเล นมและผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์ ผักและผลไม้ โดยเริ่มลดภาษีตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 และภาษีจะลดลงเหลืออัตรา 0 ภายในปี 2549

2.3 สถานะความคืบหน้าล่าสุด

เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2547 ในการประชุมสุดยอดอาเซียน - จีน ณ ประเทศลาว ผู้แทนของอาเซียนและจีนได้ร่วมกันลงนามใน **“ความตกลงการค้าสินค้า ภายใต้กรอบความ**

² ชื่อเต็มของข้อตกลงฉบับนี้ ได้แก่ “Agreement between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the People’s Republic of China on Accelerated Tariff Elimination under the Early Harvest Program of the Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN and China”

ตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนและจีน" เพื่อเริ่มต้นเปิดเสรีทางการค้าให้แก่กันในตลาดที่นอกเหนือจากสินค้ากลุ่มพิกัด 01-08 ที่ได้มีการเปิดเสรีไปแล้ว ซึ่งจะมีผลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 และเริ่มต้นลดภาษีสินค้าในอีก 6 เดือนต่อมา คือ วันที่ 1 กรกฎาคม 2548

ในแง่ของความเชื่อมโยงของ "ข้อตกลงแรงลดภาษี" และ "ข้อตกลงเอฟทีเออาเซียน-จีน" เมื่อข้อตกลงเอฟทีเออาเซียน-จีนมีผลบังคับใช้แล้ว ข้อตกลงแรงลดภาษี จะถูกนำเข้ามาดำเนินการต่อภายใต้กรอบใหญ่นี้ โดยจะครอบคลุมทั้งสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม (พิกัด 01-99) ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวสูง ในขณะที่ข้อตกลงแรงลดภาษี ที่ดำเนินมาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 นั้นครอบคลุมเฉพาะสินค้า 2 กลุ่ม คือ พิกัด HS 07-08 (ผักและผลไม้)

กำหนดการเปิดเสรี

เริ่มลดภาษี	สินค้า	ระยะเวลา
1 ตุลาคม 2546 (เฉพาะไทยกับจีน)	ผัก-ผลไม้ (พิกัด 07-08) ทุกรายการ	ลดเหลือ 0 %ทันที ยกเว้นภาษีนอกโควตาของ หัวหอมใหญ่ กระเทียม มันฝรั่ง มะพร้าว ลำไยแห้ง ยังคงเดิมตาม WTO
1 มกราคม 2547	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สินค้าเกษตรในพิกัด 01-08 ได้แก่ สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ ปลา สัตว์น้ำ ผลิตภัณฑ์นม ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์อื่นๆ ต้นไม้ ดอกไม้ ผัก ผลไม้ พืชอื่นๆ ▪ ถ่านหิน 	<p>ทยอยลดจนเหลือ 0 %</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ อาเซียนเดิม ^{1/} + จีน ภายใน 1 มกราคม 2549 ▪ อาเซียนใหม่ ^{2/} ภายใน 1 มกราคม 2553 <p>*ยกเว้นภาษีนอกโควตาของนม หัวหอมใหญ่ กระเทียม มันฝรั่ง มะพร้าว ลำไยแห้ง ยังคงเดิมตาม WTO</p>
1 กรกฎาคม 2548	สินค้าอื่นๆ ที่เหลือทุกประเภท รวมทั้งสินค้าอุตสาหกรรม	<p>ทยอยลดจนเหลือ 0 %</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ อาเซียนเดิม + จีน ภายใน 1 มกราคม 2553 ▪ อาเซียนใหม่ ภายใน 1 มกราคม 2558

หมายเหตุ 1/. อาเซียนเดิม ประกอบด้วย ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน

2/. อาเซียนใหม่ ประกอบด้วย พม่า กัมพูชา ลาว เวียดนาม

2.4 รูปแบบการลด/เลิกภาษีศุลกากร

1. สินค้าปกติ (Normal products)

X=Applied MFN tariff rate ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2546	อัตราภาษีภายใต้การเปิดเสรีการค้าสินค้าอาเซียน-จีน (%) (ไม่ต่ำกว่าวันที่ 1 มกราคม)			
	2548*	2550	2552	2553
$X \geq 20\%$	20	12	5	0
$15\% \leq X < 20\%$	15	8	5	0
$10\% \leq X < 15\%$	10	8	5	0
$5\% < X < 10\%$	5	5	0	0
$X \leq 5\%$	คงอัตราภาษี		0	0

ที่มา : Agreement on Trade in Goods of the Framework Agreement on Comprehensive Economic Co-Operation between the Association of Southeast Asian Nations and the People's Republic of China

หมายเหตุ : * เริ่มลดภาษีวันที่ 1 กรกฎาคม 2548

2. สินค้าอ่อนไหว (Sensitive Products)

สำหรับสินค้าที่ประเทศสมาชิกยังไม่พร้อมจะลดภาษีพร้อมกับสินค้าปกติ และต้องการเวลาปรับตัวนานกว่า จะกำหนดให้เป็นสินค้าอ่อนไหว (Sensitive products) โดยกำหนดเงื่อนไขเขตแดนสินค้าอ่อนไหว เพื่อจำกัดจำนวนสินค้าดังกล่าว ดังนี้

- (1) ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม และจีน มีรายการสินค้าอ่อนไหวได้ไม่เกิน 400 รายการ (พิกัดฯ 6 หลัก) และ
- (2) มูลค่าการนำเข้าของรายการสินค้าอ่อนไหวทั้งหมด ไม่เกินร้อยละ 10 ของมูลค่าการนำเข้ารวม

สินค้าอ่อนไหวจะเริ่มลดอัตราภาษีต่ำกว่าสินค้าปกติ โดยจะลดภาษีมาอยู่ที่ไม่เกินร้อยละ 20 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2555 และจะลดเป็นร้อยละ 0-5 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2561

3. สินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive Products)

ในรายการสินค้าอ่อนไหว ยังแบ่งเป็นสินค้าอ่อนไหว และสินค้าอ่อนไหวสูงโดยประเทศสมาชิกอาเซียนเดิมและจีน ต้องจำกัดรายการสินค้าอ่อนไหวสูงไม่เกิน 100 รายการ หรือร้อยละ

40 ของจำนวนรายการสินค้าอ่อนไหว แล้วแต่ว่าเงื่อนไขใดส่งผลให้มีรายการสินค้าอ่อนไหวสูงน้อยกว่า

สำหรับการลดภาษีของสินค้าอ่อนไหวสูง กำหนดให้ลดภาษีมาอยู่ที่อัตราไม่เกินร้อยละ 50 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2558

รูปแบบการลด/เลิกภาษีของสินค้าอ่อนไหวสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม และจีน

สินค้าอ่อนไหว	เพดานอัตราภาษีภายใต้การเปิดเสรีการค้าสินค้าอาเซียน-จีน
(ไม่ช้ากว่าวันที่ 1 มกราคม)	
ปี 2555	20%
ปี 2561	0-5%
สินค้าอ่อนไหวสูง	
ปี 2558	50%

ที่มา : Agreement on Trade in Goods of the Framework Agreement on Comprehensive Economic Co-Operation between the Association of Southeast Asian Nations and the People's Republic of China

สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ จะได้รับความยืดหยุ่นทั้งในด้านจำนวนสินค้าอ่อนไหว และระยะเวลาการลดภาษีที่นานกว่า

3. ประโยชน์ของเอฟทีเออาเซียน-จีน : โอกาสและผลกระทบต่อสินค้าไทย

คณะทำงาน ASEAN-China Economic Cooperation Expert Group ได้จัดทำรายงานชื่อ “Forging Closer ASEAN-China Economic Relations in the 21st Century” (2545) โดยใช้โมเดลทางเศรษฐศาสตร์ที่เรียกว่า GTAP ศึกษาวิจัยและคาดคะเนผลกระทบจากการจัดทำเอฟทีเออาเซียน-จีน มีข้อสรุปที่น่าสนใจ ดังนี้

-เมื่อเขตการค้าเสรี หรือ เอฟทีเออาเซียน-จีนมีผลบังคับใช้แล้ว คาดว่าจะช่วยให้การส่งออกของอาเซียนไปจีนเพิ่มขึ้นร้อยละ 48 ขณะที่การส่งออกของจีนไปอาเซียนจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 55.1

-สำหรับประเทศไทยคาดว่าจะการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนและจีน และช่วยขยายการส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 63.3 ขณะที่การส่งออกของจีนมาไทยจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 55.01

- การขยายตัวทางการค้า การลงทุน ระหว่างอาเซียน-จีน จะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งต่อความร่วมมือภายใต้กรอบเอฟทีเอระหว่างกันได้มากขึ้น และช่วยให้เกิดการพึ่งพาด้านการค้าการลงทุนภายในกลุ่มสมาชิกเอฟทีเอมากขึ้น จนสามารถใช้เป็นจุดแข็งร่วมกันของกลุ่ม เพื่อลด

การพึ่งพาการค้าและการลงทุนจากประเทศพัฒนาแล้วเหมือนในอดีต และจะช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับสมาชิกของกลุ่มเอฟทีเออาเซียน-จีนในการเจรจาการค้ากับประเทศพัฒนาแล้วด้วยเช่นกัน

สำหรับโอกาสและผลกระทบของข้อตกลงดังกล่าวที่จะมีต่อสินค้าไทย หากพิจารณาในแง่บวก เมื่อเปรียบเทียบกับข้อตกลงเอฟทีเอไทย-จีน ที่ผ่านมา ข้อตกลงอาเซียน-จีนฉบับนี้ได้ค่อยๆ เปิดเสรีโดยการลดภาษีนำเข้าลงอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ส่วนสินค้าบางรายการที่ยังไม่พร้อมที่จะเปิดเสรีก็จะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่ม "สินค้าอ่อนไหว" ซึ่งจะมีเวลาปรับตัวนานขึ้น โดยจะค่อยๆ ปรับลดภาษีเริ่มตั้งแต่ปี 2555

รายการกลุ่มสินค้าที่ผู้ประกอบการไทยค่อนข้างพร้อมในการเปิดเสรีกับจีนภายใต้กรอบเอฟทีเออาเซียน-จีน ได้แก่ กลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับ, กลุ่มเยื่อและกระดาษ, กลุ่มปิโตรเคมี และกลุ่มน้ำตาล เป็นต้น เนื่องจากสินค้าไทยในกลุ่มนี้มีศักยภาพในการส่งออกและสามารถแข่งขันกับสินค้าจีนได้ทั้งตลาดในประเทศและตลาดโลก

ส่วนกลุ่มสินค้าของไทยที่อยู่ในรายการสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) และสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List) จากทั้งหมด 342 รายการ มีตัวอย่างดังนี้

- กลุ่มสินค้าเกษตร บางรายการ เช่น นม กระทียม หัวหอม มันฝรั่ง กาแฟ ชา พริกไทย ข้าวโพด ข้าว เนื้อมะพร้าวตากแห้ง น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันปาล์ม น้ำมันมะพร้าว อ้อย มะเขือเทศ น้ำผลไม้ น้ำแร่ อาหารสัตว์ ยาสูบ

- กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมบางรายการ เช่น กลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้า กลุ่มรองเท้า กลุ่มเซรามิก และกระเบื้อง กลุ่มกระจก กลุ่มเหล็ก กลุ่มยานยนต์และชิ้นส่วน กลุ่มของเล่น เป็นต้น

4. อุปสรรคและลักษณะเฉพาะของตลาดจีน

4.1 กฎระเบียบต่างๆ ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น

แม้ว่าข้อตกลงเอฟทีเออาเซียน-จีนจะช่วยลดอุปสรรคในการส่งออกสินค้าไปประเทศจีน โดยการลดอัตราภาษีศุลกากรลง อย่างไรก็ดี เนื่องจากจีนมีการนำระบบการปกครองแบบกระจายอำนาจมาใช้ (decentralization) รัฐบาลท้องถิ่นจีนยังคงมีการเรียกเก็บภาษีภายในประเทศ และภาษีท้องถิ่น เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือค่าธรรมเนียมต่างๆ นอกจากนี้ ทางการเงินยังคงนำมาตรการและเครื่องมือเชิงนโยบายในรูปแบบต่างๆ หรือที่เรียกว่า มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (non-tariff barriers: NTBs) มาเป็นอุปสรรคในการนำเข้า เช่น กำหนดเงื่อนไขในการตรวจสอบสินค้า ณ ด่านศุลกากร โดยเฉพาะในการนำเข้าสินค้ากลุ่มผลไม้ ทางการเงินยังคงมีเงื่อนไขด้านสุขอนามัยที่เข้มงวด เมื่อสินค้าต้องผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งใช้เวลาหลายวัน ย่อมมีผลต่อ

คุณภาพของผลไม้สด ซึ่งเป็นสินค้าประเภทเน่าเสียง่ายและเก็บไว้ได้ไม่นาน ตลอดจนเงื่อนไขด้าน
ใบรับรองการตรวจโรคพืชและแมลง เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยตลอด และได้มีการลงนาม
บันทึกความเข้าใจร่วมกันว่าด้วยความร่วมมือด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชระหว่างกัน เพื่อให้
การตรวจปล่อยสินค้าเกษตรเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว ตลอดจนเจรจาให้มีช่องทางพิเศษ
(Express Lane) ณ จุดนำเข้าเพื่อให้สินค้าเกษตรจากไทยผ่านพิธีการได้รวดเร็วขึ้น ที่นครเทียนจิน
ปักกิ่ง เชี่ยงไฮ้ กวางโจว

4.2 ลักษณะเฉพาะของตลาดจีน

จีนเป็นประเทศที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ แบ่งออกเป็นหลายมณฑล แต่ละมณฑลมีขนาดใหญ่
และมีประชากรเป็นจำนวนมาก มีความแตกต่างของระดับรายได้ วัฒนธรรม รูปแบบการจับจ่ายใช้
สอย เป็นต้น ตลาดจีนในแต่ละภูมิภาคจึงมีลักษณะแตกต่างหลากหลาย (fragmented markets)
นอกจากนี้ รัฐบาลท้องถิ่นของแต่ละมณฑลมีอำนาจทางการบริหารค่อนข้างมาก จึงมีความจำเป็น
จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมและลักษณะสำคัญทางเศรษฐกิจของจีนในระดับ
มณฑล และควรพิจารณาแต่ละมณฑลเป้าหมายของจีน เสมือนเป็นหนึ่งในประเทศที่เราจะต้องไป
เจาะลึกเพื่อแสวงหาตลาดและช่องทางทางการค้า

สำหรับในแง่ของรายได้เฉลี่ยต่อหัวของคนจีน นับจากเมืองที่มีรายได้ต่อหัวสูงสุดไล่เรียง
ลงมาตามลำดับ ดังนี้ อันดับ 1 คือ มหานครเซี่ยงไฮ้ อันดับ 2 คือ มหานครปักกิ่ง เมืองหลวงของ
จีน และอันดับ 3 คือ มหานครเทียนจิน ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากปักกิ่งและมีท่าเรือทันสมัย มหานครทั้ง
สามอันดับแรกนี้มีฐานะเทียบเท่ามณฑล คือมีรัฐบาลเฉพาะที่ขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลาง จึงมีอิสระ
และความคล่องตัวในการดำเนินนโยบายของตน ส่วนอันดับ 4 คือ มณฑลเจ้อเจียง ซึ่งมีนักธุรกิจ
เอกชนที่เป็นที่กล่าวขวัญกันว่าเป็น "นักค้าขาย" ที่เก่งมาก ประชากรของทั้ง 4 มหานคร/มณฑลนี้
ล้วนแล้วแต่รายได้เฉลี่ยต่อหัว (per capita income) สูงกว่ารายได้เฉลี่ยของคนไทยทั้งประเทศ

4.3 ข้อจำกัดของการกระจายสินค้าไทยในตลาดจีน

การกระจายสินค้าเข้าสู่ตลาดภายในของจีน ยังคงมีอุปสรรคสำคัญของสินค้าจากต่างประเทศ
โดยเฉพาะระบบขนส่งและโลจิสติกส์ภายในประเทศจีนที่ยังคงควบคุมโดยรัฐ ไม่ว่าจะโดยทางตรง
หรือทางอ้อม รวมไปถึงระบบค่าปลีก/ค้าส่ง

ในขณะนี้ ผู้ค้าปลีกรายใหญ่ในตลาดค้าปลีกจีนมีเพียง 3-4 รายสำคัญ ได้แก่ กลุ่มเซี่ยงไฮ้
ปายเหลียนกรุ๊ป (ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มระหว่าง 2 ยักษ์ใหญ่ด้านค้าปลีกของจีน คือ กลุ่มเซี่ยงไฮ้
เหลียนฮวากรุ๊ป และกลุ่มเหลียนฮวา) มีร้านเครือข่ายสาขาทั้งหมดกว่า 5,000 แห่งทั่วประเทศ

ตามด้วยกลุ่มค้าเหียนต้าซาง กลุ่มปักกิ่งโกมี และกลุ่มซุหนิง เป็นต้น ซึ่งร้านค้าปลีกของจีนที่มีชื่อติดอันดับ 30 แรกมีสาขารวมทั้งสิ้นราว 11,000 กว่าสาขาทั่วประเทศ ในขณะที่ห้างค้าปลีกข้ามชาติ เช่น ร้านคาร์ฟูร์จากฝรั่งเศส วอลมาร์ทจากสหรัฐฯ ตลอดจนห้างโลตัสของกลุ่มซีพีจากไทย เป็นต้น ห้างค้าปลีกต่างชาติในจีนโดยรวมแล้วมีสาขารวมกันไม่ถึง 200 แห่ง จึงสะท้อนชัดเจนว่า ธุรกิจค้าปลีกภายในประเทศยังคงอยู่ในมือของวิสาหกิจจีนเป็นสัดส่วนที่สูง

ดังนั้น ในการส่งสินค้าไทยเพื่อไปวางจำหน่ายในตลาดจีน ผู้ส่งออกต้องเลือกช่องทางขนส่งหรือกระจายสินค้าที่เหมาะสมกับลักษณะของสินค้าที่จะส่งไปขายจีน รวมทั้งต้องชัดเจนว่าตลาดเป้าหมายของสินค้าเราจะอยู่ที่มณฑลไหน หรือเมืองใดของจีน

5. สินค้าไทยที่มีศักยภาพในการส่งออกไปจีน

ภาษีศุลกากรที่จะลดลงตามข้อตกลง FTA อาเซียน-จีนจะแตกต่างกันไปตามบัญชีรายชื่อของแต่ละประเทศยื่นเสนอ โดยภาษีสำหรับสินค้าบางกลุ่มจะเริ่มลดทันที บางกลุ่มจะทยอยลดไปเรื่อยๆ บางกลุ่มลดเร็ว บางกลุ่มลดช้า ดังนั้น สินค้าไทยที่มีศักยภาพในการส่งออกไปจีน และน่าจะรุกลงได้ในช่วงแรกของการเปิดเสรี ได้แก่ สินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (ภาษีนำเข้าของจีนลดเหลือ 10% ในปี 2548) เคมีภัณฑ์อินทรีย์ (3-10%) พลาสติกและของที่ทำจากพลาสติก (5-10%) หนังฟอก (5%) เครื่องจักร (0-10%) อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ทางการแพทย์ (4%) ฯลฯ สำหรับผู้ประกอบการและผู้ส่งออกที่ต้องการทราบรายละเอียดของบัญชีรายการสินค้าที่ประเทศจีนได้ยื่นไว้ สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนดการลดภาษีภายใต้ข้อตกลง FTA อาเซียน-จีน ซึ่งมีรายละเอียดแบ่งตามชนิดสินค้าได้จากหนังสือ "เปิดประตูมังกร : เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน" จัดทำโดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ หรือเข้าไปที่เว็บไซต์ www.thaifta.com

6. ข้อควรระวังก่อนจะเจาะตลาดจีน

ตลาดจีนมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างหลากหลายไปตามภูมิภาค จึงไม่ควรจะมองตลาดจีนแบบเหมารวมว่าเป็นตลาดของผู้บริโภค 1.3 พันล้านคนและมีข้อพึงทราบก่อนที่จะเข้าไปค้าขายและลงทุนทำธุรกิจการค้าในประเทศจีน สรุปได้ดังนี้

6.1 ปัจจัยพื้นฐานของนักธุรกิจไทยที่พึงมี

- **พื้นความรู้ข้อมูลระดับมณฑลของพื้นที่หรือตลาดเป้าหมาย** เนื่องจากจีนเป็นตลาดที่แตกต่างหลากหลายในระดับมณฑลและภูมิภาค ดังที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้ว จึงสะท้อนถึงความแตกต่างทางด้านพฤติกรรมผู้บริโภค รสนิยม ตลอดจนอุปนิสัยใจคอในการประกอบธุรกิจ ในการค้าขายกับจีน จึงควรศึกษาและสำรวจตลาดให้รอบคอบและรอบด้าน

เช่น มีสินค้าใดที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค และควรจะเน้นเจาะตลาดโดยการแบ่งกลุ่มตามความต้องการออกเป็นระดับต่างๆ ตามระดับรายได้และรสนิยมของผู้บริโภค เป็นต้น

-ศึกษา ข้อกำหนดและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับรัฐบาลกลาง และรัฐบาลท้องถิ่น เช่น ระบบการค้า การชำระเงิน การให้เครดิต การซื้อ การขาย โดยเฉพาะในการทำสัญญาต้องอาศัยนักกฎหมายที่มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายท้องถิ่นเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ในการลงนามสัญญาต่างๆ กับฝ่ายจีนควรจะใช้ “ผู้ใหญ่ฝ่ายจีน” ที่อ้างอิงได้มาเป็นสักขีพยานร่วมรับรู้ข้อตกลงหรือสัญญาดังกล่าวด้วย

-พื้นฐานความรู้ทางด้านภาษาจีน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เนื่องจากจีนเป็นชาติที่เก่าแก่ มีอารยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเองมายาวนาน นอกจากนี้ ยังมีวัฒนธรรมทางธุรกิจที่มีลักษณะเฉพาะ ดังนั้น หากสามารถเข้าใจในรากฐานวัฒนธรรมเหล่านี้ ก็จะทำให้การติดต่อกับฝ่ายจีนได้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น การรู้ภาษาจีนในระดับที่ใช้งานได้ อย่างไรก็ดี หากไม่สามารถพูดสื่อสารภาษาจีนได้ ก็ควรจะใช้ล่ามที่มีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานในประเด็นที่จะมีการเจรจาทางธุรกิจกันต่อไป

-เครือข่ายในจีน หรือสายสัมพันธ์ (Guanxi) เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ในการติดต่อกับฝ่ายจีน เนื่องจากในการทำงานติดต่อกับฝ่ายจีนทำธุรกิจกับคนจีน ไม่ว่าจะเป็นระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระดับนักการเมือง นักธุรกิจพ่อค้า ปัจจัยด้านสายสัมพันธ์กับบุคคลในระดับต่างๆ เหล่านี้จะช่วยเอื้อให้การเจรจาต่างๆ ประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น ดังที่กล่าวกันว่า การทำธุรกิจในจีนนั้น การรู้จัก “Know-Who” อาจสำคัญกว่า “Know-How”

6.2 ปัจจัยด้านสินค้าและผลิตภัณฑ์

เมื่อมีการศึกษาทางการตลาดและมั่นใจว่า มีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดจีนแล้ว ควรต้องพิจารณาถึงประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

- การออกแบบบรรจุภัณฑ์และหีบห่อ ให้สอดคล้องกับรสนิยมของชาวจีน เนื่องจากจะมีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค เช่น ใช้สีแดง หรือสีทอง และใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถมองเห็นตัวสินค้าได้ เป็นต้น

- การแสดงข้อความบนผลิตภัณฑ์ วิธีการใช้ รายละเอียด คำอธิบาย ต้องชัดเจน และถูกต้องตามกฎระเบียบของทางการจีน เช่น การใช้ภาษาจีน ระบุจำนวนน้ำหนัก และขนาดของสินค้า เป็นต้น

6.3 ปัจจัยอื่นๆ

การเข้าใจวัฒนธรรมในการทำธุรกิจของคนจีน เช่น การสร้างความสัมพันธ์โดยการ “ชนแก้ว” และการรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น

7. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศจีน

▪ สถานเอกอัครราชทูตไทยและสถานกงสุลใหญ่

1. สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงปักกิ่ง

Royal Thai Embassy เลขที่ 40, Guang Hua Lu, Beijing P.R.China 100600

Tel. (86-10) 6532-1749, 6532-1848, 6532-2151 Fax. (86-10) 6532-1748

E-mail : thaibej@eastnet.com.cn

2. สถานกงสุลใหญ่ไทย ณ นครเซี่ยงไฮ้

Royal Thai Consulate-General เลขที่ 7 Zhongshan Rd., East 1, Shanghai

P.R.China 200002 Tel. (86-21) 3313-0365 Fax. (86-21) 6323-4140

E-mail : rtcgsha@online.sh.cn

3. สถานกงสุลใหญ่ไทย ณ นครกวางโจว

Royal Thai Consulate-General Garden Hotel, M07, 368 Huanshi Dong Lu,

Guangzhou, P.R.China 510064 Tel. (86-20) 8384-9937, 8380,4277

Fax. (86-20) 8388-9567, 8388-9959 E-mail : gzthaicg@163.com

4. สถานกงสุลใหญ่ไทย ณ นครคุนหมิง

Royal Thai Consulate-General, Kunming Hotel, 52 Dong Feng Dong Lu

Kunming, Yunnan, P.R.China 650051 Tel. (86-87) 1316-8916, 1314-9296

Fax. (86-87) 1316-6891 E-mail : thaikmg@public.km.yn.cn

▪ สำนักงานพาณิชย์ และสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ

1. สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงปักกิ่ง

Office of the Commercial Affairs, Royal Thai Embassy เลขที่ 40, Guang Hua

Lu, Beijing P.R.China 100600 Tel. (86-10) 6532-3922, 6532-3927 Fax: (86-10) 6532-3890

E-mail: thaicom@ht.rol.cn.net

2. สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครเซี่ยงไฮ้

Commercial Section, Royal Thai Consulate-General เลขที่ 7 Zhongshan Rd.,

East 1, Shanghai P.R.China 200002 Tel. (86-21) 632-19473 Fax: (86-21) 632-19656

3. สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองกวางโจว

Commercial Section, Royal Thai Consulate-General Rm.1255-1257, The Garden

Tower 386 Huanshi Dong rd., Guangzhou 510064, P.R.China Tel. (86-20) 8384-9453

Fax. (86-20) 8384-9760 E-mail : thaicom@public.guangzhou.gd.cn

4. สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครคุนหมิง

Commercial Section, Royal Thai Consulate-General, Kunming Hotel,
1st Floor, Commercial Building, 52 Dong Feng East Road, Kunming, Yunnan P.R.China
650051 Tel. (86-87) 1316-5006, 1316-5011, 1316-5019 Fax. (86-87) 1326-5026
E-mail : ttckmchina@sina.com

▪ หน่วยราชการในประเทศไทย ได้แก่

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ; <http://www.thaifta.com>,

<http://www.dtn.moc.go.th>

- กรมการค้าต่างประเทศ ; <http://www.dft.moc.go.th>

- กรมส่งเสริมการค้าส่งออก ; <http://www.depthai.go.th>

▪ Website ของจีนที่เกี่ยวข้อง

- Ministry of Commerce of People's Republic of China www.mofcom.gov.cn

- Customs General Administration People's Republic of China
www.customs.gov.cn

- National Bureau of Statistics of China www.stats.gov.cn

- China-ASEAN FTA www.cafta.org.cn/en/

- China Post WTO www.chinadaily.com.cn/chinagate/wto.html

- China-ASEAN Net www.china-asean.net/index.html

8. เอกสารอ้างอิง

ASEAN Secretariat. Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between the Association of Southeast Asian Nations and the People's Republic of China. November 2002.

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, เปิดประตูมังกร. มกราคม. 2548

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, ทำธุรกิจผักและผลไม้ในตลาดจีนให้สำเร็จได้อย่างไร, กันยายน 2547

อักษรศรีพานิชศาสตร์, "ข้อเท็จจริงการค้ากับจีน : กรณีการทำข้อตกลงการค้าผัก-ผลไม้ปลอดภาษี"

วารสาร เศรษฐศาสตร์ ปีที่ 17 ฉบับที่ 8 สิงหาคม 2546

_____. "อิทธิพลทางการค้ากับปัญหาผลไม้ไทยในตลาดจีน" กรุงเทพฯธุรกิจ 20 มีนาคม 2547

_____. "อุปสรรคการค้า เอฟทีเอไทย-จีน" กรุงเทพฯธุรกิจ 16 มิถุนายน 2547

_____. "รู้เท่าทันกฎหมายการค้าฉบับใหม่ของจีน" ผู้จัดการรายวัน 30 มิถุนายน 2547

- _____ . “ของฝากไปเจรจา “เอฟทีเอ” กับจีน” กรุงเทพธุรกิจ 13 กรกฎาคม 2547
- _____ . “หนึ่งมณฑล หนึ่งประเทศ” กรุงเทพธุรกิจ 2 กันยายน 2547
- _____ . “สถานการณ์การค้าไทย-จีน กับระบบกระจายสินค้าในจีน” เอกสารประกอบการสัมมนา กระจาย
สินค้าระหว่างไทยกับจีนโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เอกสารประกอบการสัมมนาจัด
โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ โรงแรมเชียงใหม่ออคิด วันที่ 3 กันยายน 2547
- _____ . “จีน” ซื้อสินค้าอะไรจากไทยบ้าง” กรุงเทพธุรกิจ 29 กันยายน 2547
- _____ . “เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน: ระเบิดเวลาหรือนาฬิกาปลุก” กรุงเทพธุรกิจ 25 พฤศจิกายน 2547
- _____ . “ข้อจำกัดของระบบกระจายสินค้าในตลาดจีน” กรุงเทพธุรกิจ 27 มกราคม 2548